

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Darba autori: Mg.psych. Gatis Upesleja, Dr. psych. Viktorija Perepjolkina
22.04.2021.

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Aktualitāte

Palēninot vīrusa izplatību, tika glābtas dzīvības un samazināta slodze uz veselības aprūpes sistēmu. Lai gūtu panākumus, šī pieeja prasīja cilvēkiem veikt izmaiņas savā uzvedībā, kas personīgi var izmaksāt dārgi.

Sabiedrības piekrišana/pielāgošanās valdības un zinātnieku norādījumiem un to ievērošanai ir liela nozīme, lai novērstu vīrusa izplatīšanos, un tā ir atkarīga no tā, kā indivīdi var integrēt milzīgu informācijas daudzumu personīgās uzvedības darbībās, jo saskaņā ar Čiolero (*Chiolero, 2020*) pētījumu, neatbilstoša informācija kaitē lēmumiem, kas saistīti ar veselību (*Skarpa P.E., Garoufallou E., 2021*).

Limitēts pētījumu skaits.

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Mērķis

Izpētīt Latvijas iedzīvotāju sociālpsiholoģisko profilu, kuriem bija grūti izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem.

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Pētījuma jautājumi

1. Kāds ir sociālpsiholoģiskais profils indivīdiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem?
2. Kādi ir šo indivīdu sociāli demogrāfiskie raksturojumi?
3. Kādi ir šo indivīdu psiholoģiskie raksturojumi?

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Metode

Dalībnieki

18 – 74 gadu veci Latvijas iedzīvotāji (vīrieši 39,8%, sievietes 60,2%), randomizēta un nacionāli reprezentatīva izlase (N = 2608). Sekundārie dati no projekta “COVID-19 seku mazināšanai” un apakšprojekta “COVID-19 epidēmijas ietekme uz veselības aprūpes sistēmu un sabiedrības veselību Latvijā; veselības nozares gatavības nākotnes epidēmijām stiprināšana”.

Instrumentārijs

1. Kā galvenais mainīgais izmantots apgalvojums **‘Man bija ļoti grūti izsekot informācijai par COVID-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem’** (Perepjolkina, Mārtinsone, 2020).
2. **Sociāli demogrāfiskā aptauja** (dzimums, vecumposms, dzīvesvieta, tautība, ģimenes stāvoklis, izglītība, nodarbinātība).
3. **Psiholoģiskās noturības aptauja** (Perepjolkina, Mārtinsone, 2020):
 - 7 apgalvojumi.
 - Likerta atbilžu skala (1 – nepiekrītu līdz 5 – piekrītu).
 - Kronbaha alfas rādītāji 0,87.

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Metode

Instrumentārijs

4. **Emociju regulācijas prasmes** (*Emotion Regulation Skills Questionnaire; ERSQ-27, Berking & Znoj, 2008; adaptāciju latviešu valodā veica Paiča, Mārtinsone, 2019*):
5. **Covid-19 Riska uztvere** (Perepjolkina, Mārtinsone, Koļesņikova, 2020):
 - 4 apgalvojumi;
 - Likerta skala (1 – nepiekrītu to 5 – piekrītu);
 - Kronbaha alfa 0,74.
6. **Uzticēšanās C19 informācijas avotiem** (Šuriņa, 2020):
 - 3 apgalvojumi;
 - Kronbaha alfa 0,89.

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Metode

Instrumentārijs

7. Neatlaidība (Perepjolkina, 2020):

- Apgalvojums *‘Es esmu neatlaidīgs savu mērķu sasniegšanā’*;
- (1 – nepiekrītu līdz 5 – piekrītu).

8. Atvērtība pieredzei (Perepjolkina, 2020):

- Apgalvojums *‘Es esmu atvērts jaunai pieredzei’*;
- (1 – nepiekrītu līdz 5 – piekrītu).

9. Rigiditāte (Perepjolkina, 2020):

- Apgalvojums *‘Es ar grūtībām pielāgojos pārmaiņām’*;
- (1 – nepiekrītu līdz 5 – piekrītu).

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Metode

Procedūra

Pētījums notika Valsts pētījuma programmas “COVID-19 seku mazināšanai” un apakšprojekta “COVID-19 epidēmijas ietekme uz veselības aprūpes sistēmu un sabiedrības veselību Latvijā; veselības nozares gatavības nākotnes epidēmijām stiprināšana” ietvaros.

Datu ievākšanu realizēja starptautiska tirgus, sabiedriskās domas un mediju izpētes kompānija “Kantar”, jūlija mēnesī.

- Respondentiem uz e-pastu izsūtīja individuālu uzaicinājumu ar paroli un saiti uz aptaujas anketu internetā (latviešu vai krievu valodā, pēc respondenta izvēles).
- Respondents aizpildīja anketu sev vēlamā laikā, bet ievērojot “Kantar” noteikto aptaujas “slēgšanas” datumu.
- Aizpildītās anketas uzreiz tika saglabātas “Kantar” serverī.
- Pēc aptaujas “slēgšanas” notika datu apstrāde un rezultātu analīze.

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Datu apstrāde un analīze

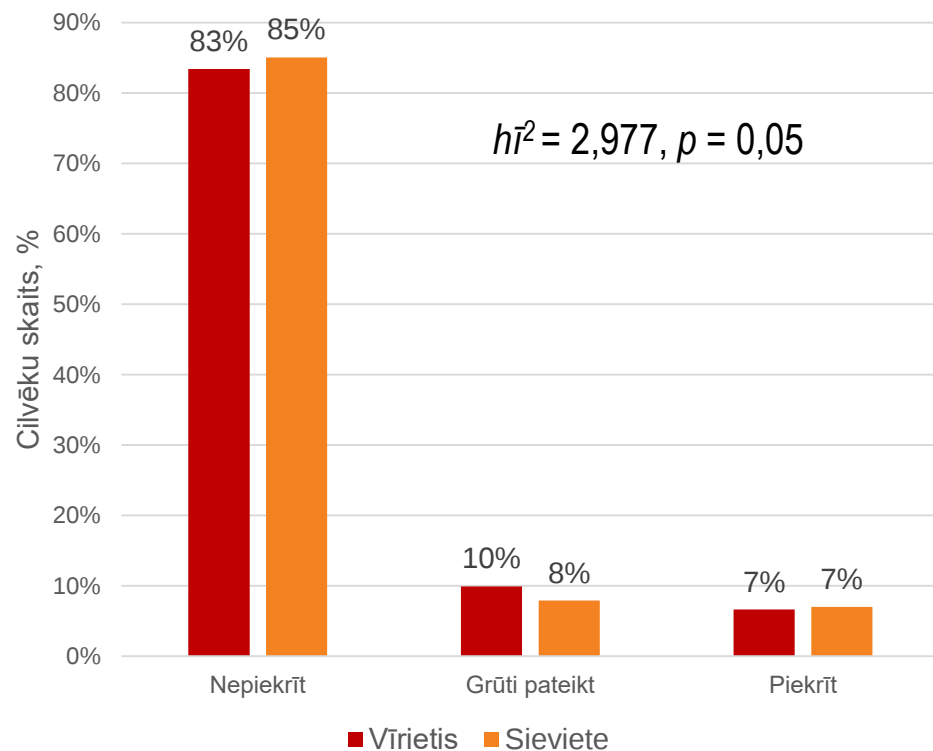
Datu apstrādes procesā tika izmantota SPSS 24 versija.

Datu analīzē izmantota: aprakstošā statistika, H_i^2 tests, Pīrsona korelācija.

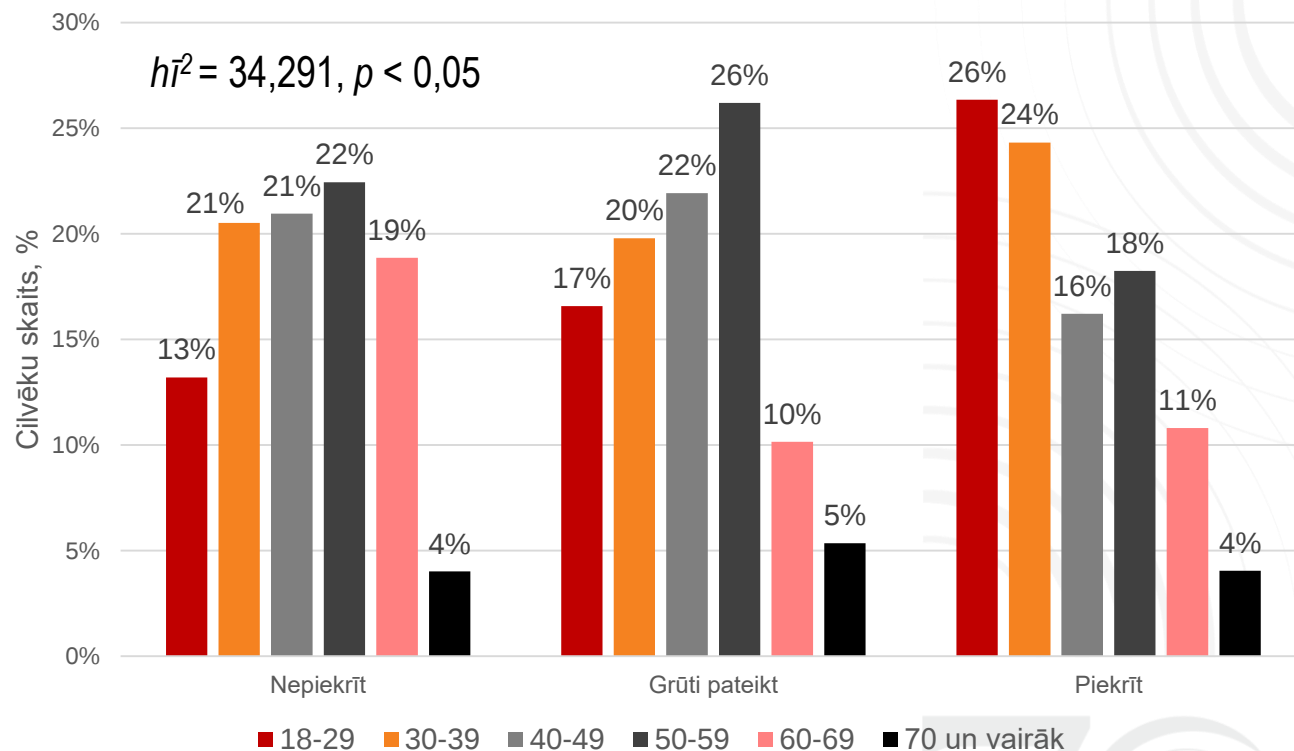
Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Rezultāti

Dzimums

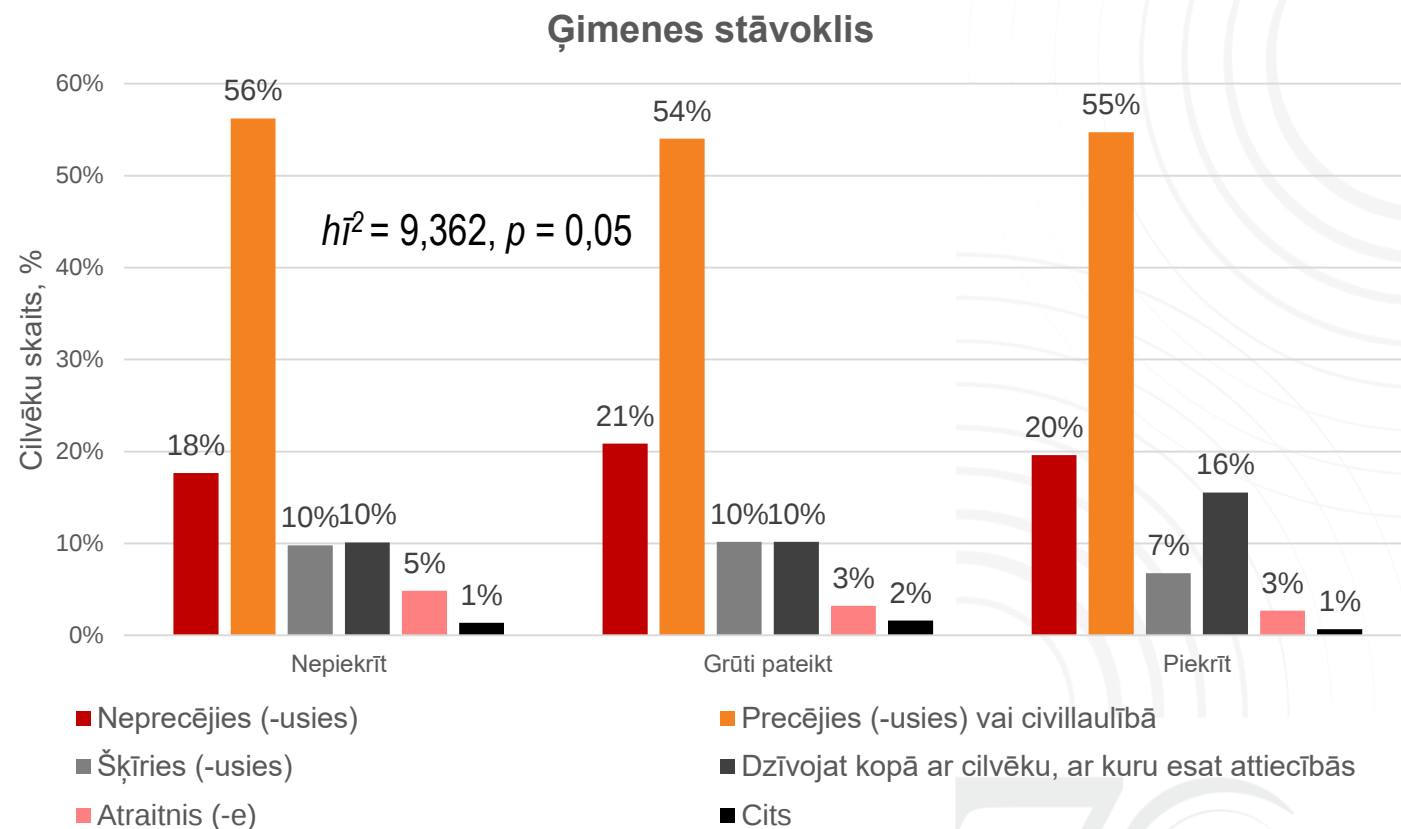
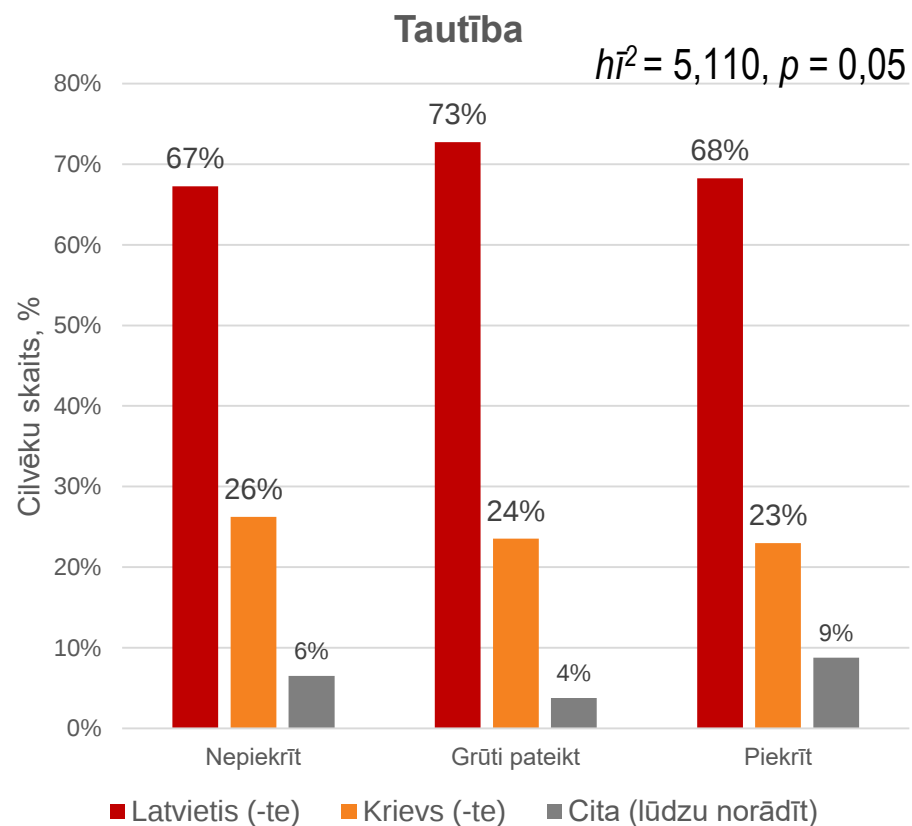

Vecumposms

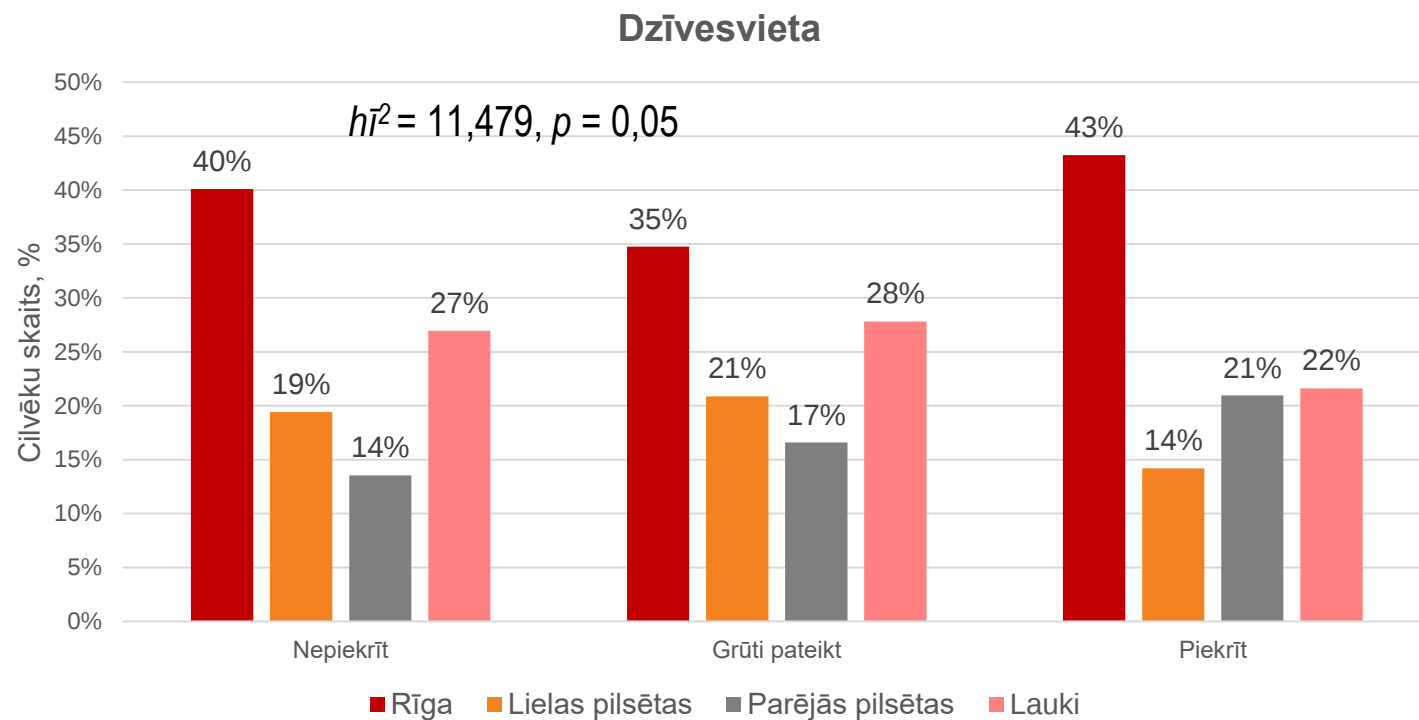
Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Rezultāti

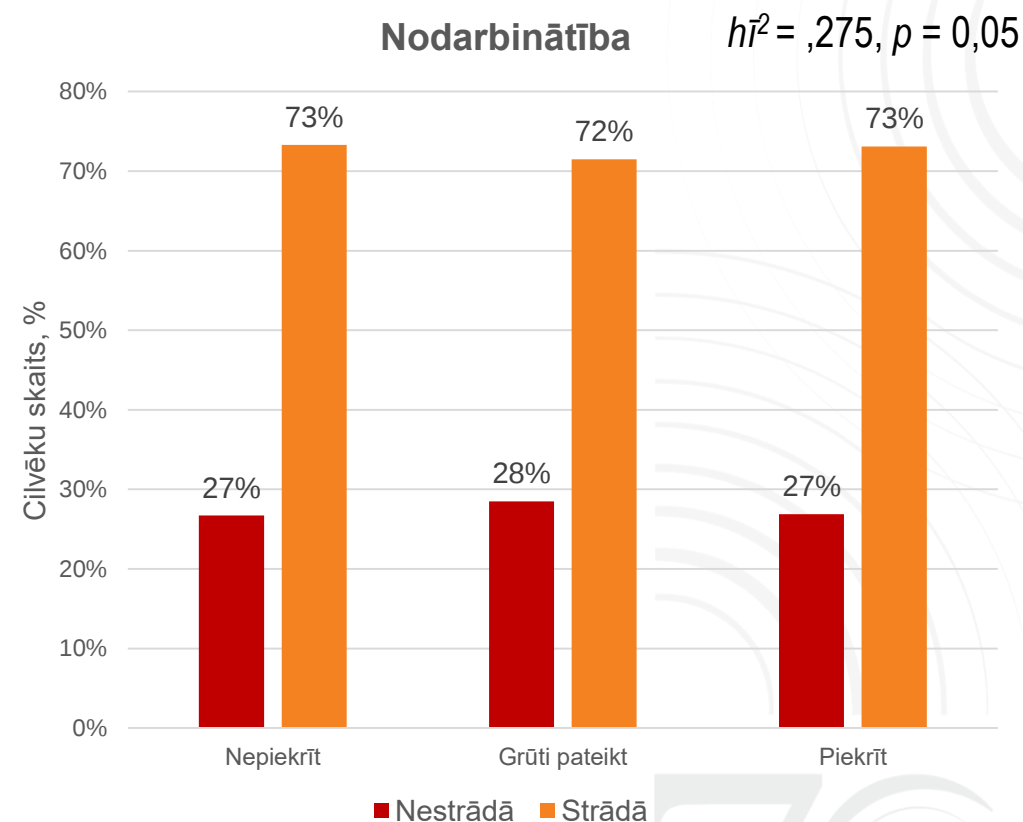
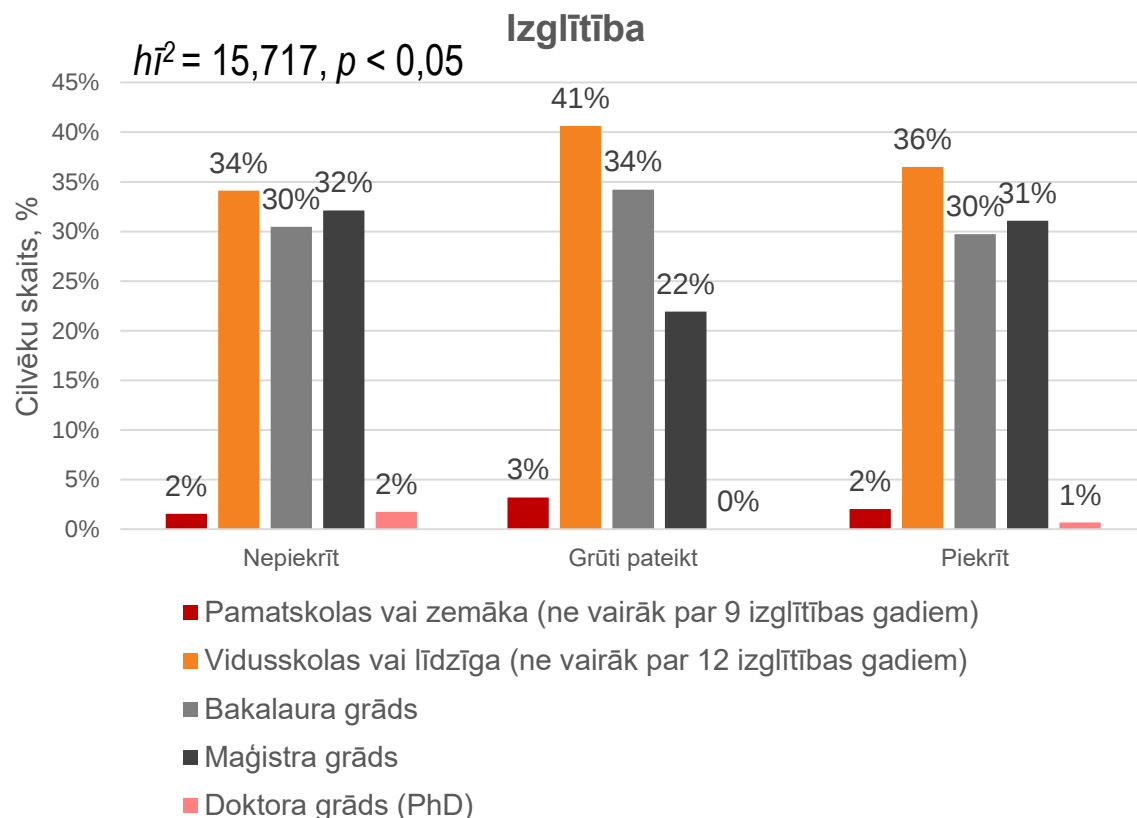
Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Rezultāti

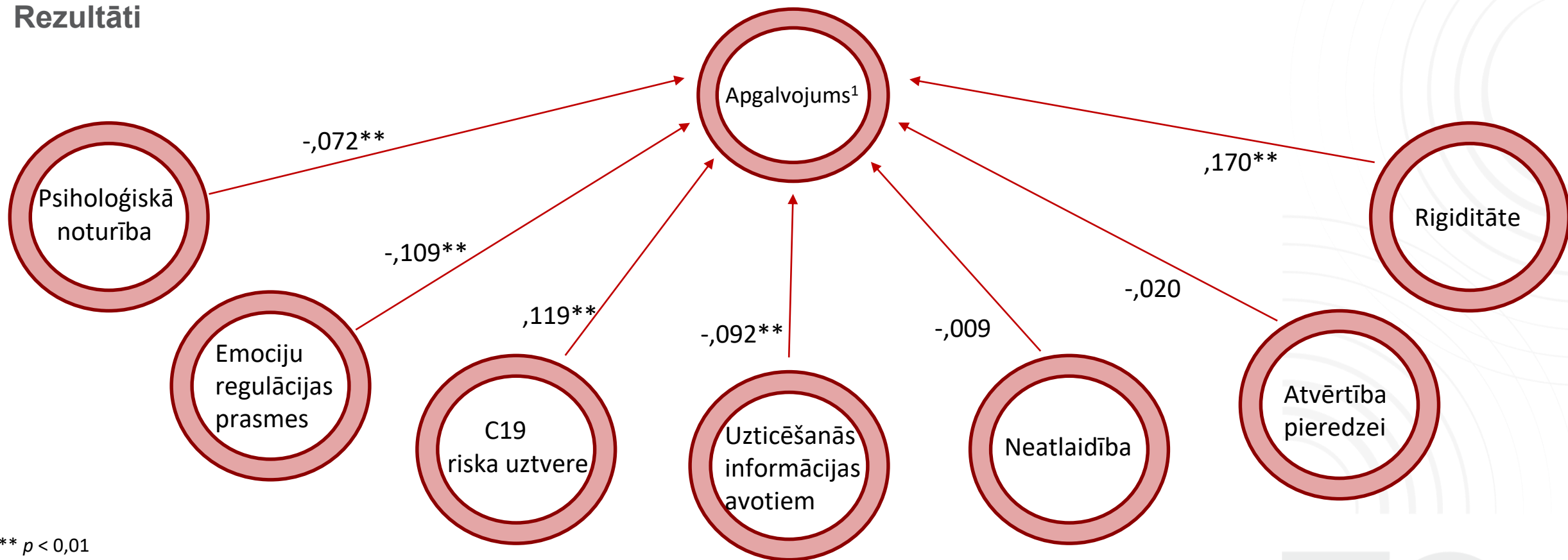
Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Rezultāti

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Rezultāti

Sociālpsiholoģiskais profils Latvijas iedzīvotājiem, kuriem bija grūtības izsekot informācijai par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem

Secinājumi

1. Latvijas iedzīvotāji, kuriem bija grūtības izsekot informācijas par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem:
 - I. iedzīvotāji, vecumposmā no 18 -29 gadiem;
 - II. Ar vidusskolas izglītības līmeni vai līdzīgu (ne vairāk par 12 gadiem).

2. Latvijas iedzīvotāji, kuriem bija grūtības izsekot informācijas par Covid-19 un ar to saistītajiem ierobežojumiem:
 - I. Iedzīvotāji, kuriem ir zemāks psiholoģiskās noturības līmenis, kuri mentāli un emocionāli nav gatavi pārvarēt dažādas krīzes.
 - II. Kuriem ir zemas emociju regulāciju prasmes;
 - III. Augsta riska uztvere par Covid-19;
 - IV. Neuzticas informācijas avotiem;
 - V. Rīgīdi, nespēj pielāgoties mainīgiem apstākļiem.

Paldies par uzmanību!

gatis.upesleja@rsu.lv

